KARİKATÜRK

KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ HABER BÜLTENİ • 30. YIL • MART 1999 • SAYI 60

English Summary

18. Uluslararası Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması sergisi açıldı

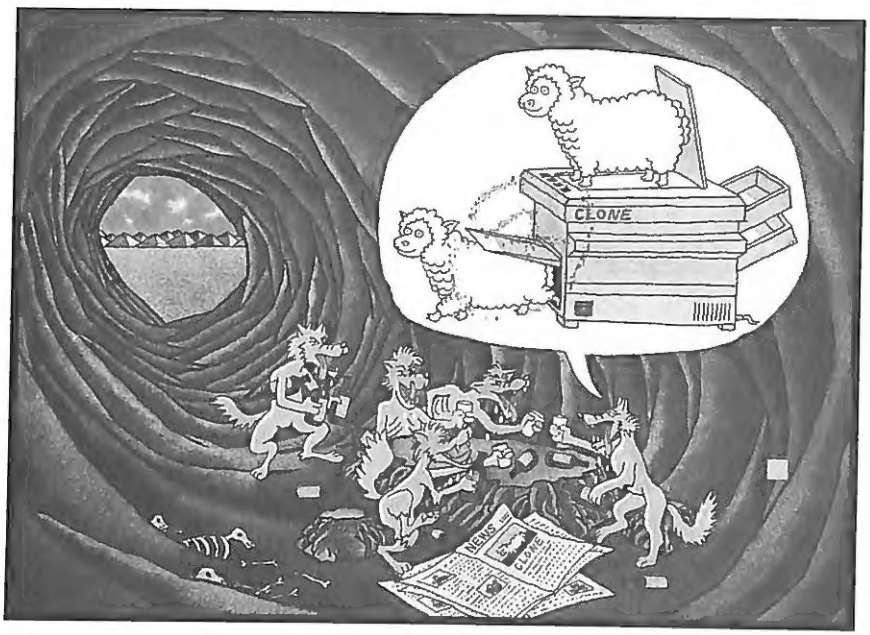

Geçen yıl 18.sini düzenlediğimiz Uluslararası Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması'nda ödül alan karikatürlerin sergisi 27 Şubat - 8 Mart 1999 tarihleri arasında Karikatürcüler Derneği sanat galerisinde açıldı. 19. yarışmanın hazırlıkları sürerken, dünyanın değişik ülkelerinden karikatür sanatçılarının ödül alan orjinal karikatürlerinin sergilenmesi sanat gündemine önemli bir katkıydı. Jin Hui'nin (Çin) Hürriyet Gösteri dergisi özel ödülü kazanan karikatürü de sergilenen yapıtlardan biri (üstte).

Tekin Aral rahatsızlandı

Bir ay önce, bacak damarlarında meydana gelen tıkanıklık yüzünden kaldırıldığı Amerikan Hastanesi'nde ameliyat olan ve tedavisi süren karikatürcü ve mizah yazarı Tekin Aral böbrek ve akciğer rahatsızlığı yüzünden aynı hastanenin yoğun bakımına alındı. Karikatürcüler Derneği Yönetim Kurulu adına Yönetim Kurulu üyesi D. Neşe Binark Tekin Aral'ı hastanede ziyaret etti. Aral'ın kızıyla görüşen Neşe Binark karikatür ve mizah camiasının geçmiş olsun dileklerini iletti. Aral'ın biran önce sağlığına kavuşarak çizgi masasının başına dönmesini diliyoruz.

KARİKATÜRK

KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ
HABER BÜLTENİ
Ayda bir yayımlanır. Çizgi, yorum, görüşler kişilere aittir

YAYIN KURULU / *BOARD OF EDITORS*
Bedri KORAMAN, Metin PEKER, Muhittin KÖROĞLU, Erdoğan KARAYEL, Dilek Neşe BİNARK

EDİTÖR / *EDITOR*
B. Sadık ALBAYRAK

GRAFİK TASARIM / *GRAPHIC DESIGN*
Kemal URGENÇ

KATKIDA BULUNAN / *CONTRIBUTOR*
Yener ÇAKMAK

YAZIŞMA ADRESİ / *ADDRESS*
Karikatürcüler Derneği,
Alemdar Caddesi Yerebatan Sarnıcı Çıkışı 34410
Sultanahmet-İstanbul, TÜRKİYE
Tel/*Phone*: ++90-212 513 60 61 **Fax:** ++90-212 527 26 18

BANKA HESABI/*ACCOUNT NUMBER*
Karikatürcüler Derneği, Emlakbank İstanbul Bahçekapı Şubesi hesap no: 000 30407

İRTİBAT BÜROLARI / *REPRESENTATIVA BRANCHES*
ANKARA: Metin PEKER, Konur Sok. 31/10 Kızılay - ANK. Tel / fax: 0312-417 37 28

TRABZON: Adnan TAÇ, Kunduracılar Cd. Neşe Sk. No: 1/3 TRABZON, Tel: 0462-326 70 71

ANTALYA: Cihan İŞBAŞI, A.K.S.M, Karikatür Evi, TRT Cd.- ANTALYA, Tel: 0242-243 43 75, faks: 247 15 57

İZMİR: Cem KOÇ, Fevzipaşa Bulv. Hüseyin Egeli İşmrk. k. 7/706, İZMİR, Tel / fax: 0 232 489 64 35 - 489 52 68

BURSA: Mümin BAYRAM, İncirli Cd. Zeynep Apt. No: 110/16 16350 BURSA

ADANA: Volkan DEMİR, Yenibora Mh. 1732 Sk. Pınar Apt. B-Blok No: 12 01150, ADANA

DENİZLİ: Mehmet SELÇUK, Mehmetçik Mh. 2622 Sk. Karakuş Apt. No: 10/1 Çamlık Mevkii, Denizli

ZONGULDAK: Kürşat COŞGUN, İl Turizm Müdürlüğü

BASKI / *PRINTING:* Onsel Ofset, Tel: (0212) 527 80 03
FİLM / *FILM*: Ebru Grafik, Tel: (212) 526 01 13
Ebru Grafik'e katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

INTERNET
Karikaturculer@turk.net.
Karikatürhane: http://www.ygm.itu.edu.tr/hoca/

Kültür ve Sanat Adamları Ansiklopedisi

Kültür Bakanlığı Cumhuriyet'in 75. yılını kutlama etkinlikleri çerçevesinde "Cumhuriyet Dönemi Kültür ve Sanat Adamları Ansiklopedisi" hazırlama çalışmaları başlattı. Ansiklopedide yer alacak isimlerin belirlenmesinde ve madde yazımlarında izlenecek ilkelerin belirlenmesi için konu ile ilgili kamu kuruluşlarıyla, sanatçı dernekleri, vakıfları, birlikleri gibi sivil toplum örgütleri toplantıya çağrıldı.

Karikatürcüler Derneği'ne de gelen davet üzerine, 9 Şubat 1999 Salı günü İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nde yapılan toplantıya Karikatürcüler Derneği adına Başkan Bedri Koraman ve Yönetim Kurulu Üyesi Dilek Neşe Binark katıldı.

Karikatürk 99'a ilgi büyük

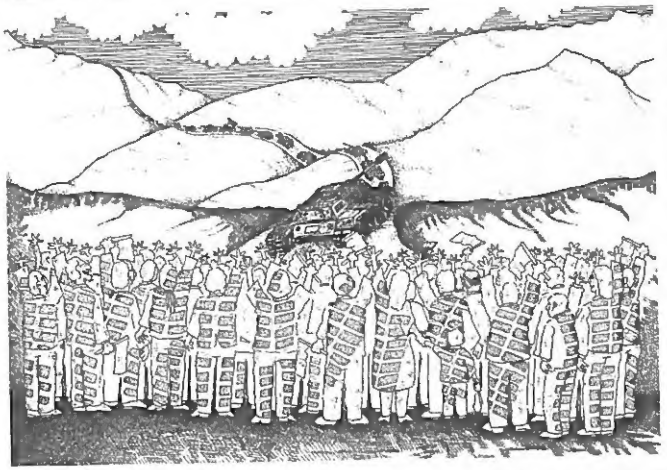

Karikatürk '99 albümüne karikatür sanatçılarının yapıtları gelmeye devam ediyor. Postadaki gecikmeyi dikkate alarak, son gönderme süresini 10 Mart 1999'a kadar uzatıyoruz. Ülkemiz karikatürü için başvuru kaynağı olarak değerlendirilen Karikatürk albümlerinin yüklendiği işlevi gözönünde bulundurarak, Karikatürcüler Derneği üyelerinin, son bir yıl içerisinde, kendilerini en iyi temsil ettiğine inandıkları bir karikatürlerini Karikatürk '99 albümü ve sergisi için ulaştırmalarını bekliyoruz. (Üstte Baki Yavuz'un Karikatürk '99 için gönderdiği karikatür.)

Ortak sergi programı hazırlandı

Karikatürcüler Derneği, çeşitli ulusal ve uluslararası özel günlerde dernek sanat galerisinde ortak karikatür sergileri açılmasını kararlaştırmıştır.

Karikatür sanatçılarının sergilere katılmak için karikatürlerinin sergi tarihinden en az bir hafta önce derneğe ulaştırmaları gerekmektedir. Zarfın üzerine ve karikatürün arkasına sergi konusunun yazılması sergilerin arşivlenmesini kolaylaştıracaktır. Şimdiden karikatürlerinizi beklediğimiz ortak sergi programı şöyle: 1 Mayıs İşçi Bayramı, 5 Haziran Çevre Günü, 2 Temmuz Sivas Anması, 1 Eylül Barış Günü, 10 Aralık İnsan Hakları Günü

Cemal Nadir'den...

Yavuz Bakan

27 Şubat 1947 yılında aramızdan ayrılan Cemal Nadir Güler'i, Yavuz Bakan'ın ona ilişkin bir anısını anlattığı yazıyı sayfalarımıza aktararak, saygıyla anıyoruz.

Türk basınında bir döneme damgasını vuran, Türk karikatürünün en büyük ustası Cemal Nadir'i 27 Şubat 1947'de kaybetmiştik. 52 yıl sonra bugün onu sevgi ve minnetle anıyoruz. Bu bağlamda , ben de, -benimle birlikte yok olmaması için- ona ait bir anımı (anımsayabildiğim kadar) dile getirmek istiyorum:

Yılını anımsamıyorum, ölümünden en az birkaç yıl önceydi sanıyorum; bir okul arkadaşım onun İstanbul Teknik Üniversitesi'nde, karikatür konusunda bir konferans vereceğini söyledi. "Kadim dostum" Nuretin Sepken'le birlikte izlemeye gittik. Konferans, Teknik Üniversite'nin alt katında, büyükçe bir salonda idi. Bu konferansı kaç kişi izledi? Bugün kaçı hayatta ve bu olayı anımsar, bilmiyorum?

Yalnız, izleyenler arasında değerli karikatürcümüz Sayın Semih Balcıoğlu'nun da bulunduğunu öğrendim. Ve bu konferansın ışıkçılığını, o yıllarda İTÜ'de okuyan, bugünkü Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel'in yaptığını da duymuştum. Amfi şeklindeki salonun duvarında koca bir karatahta ve önünde kürsü vardı. Cemal Nadir kürsüye çıkarak bizi selamladı. Büyük bir alkış koptu. Alkıştan sonra:

-Dükkandan bir şey alınca karşılığında ücretini ödersiniz. Oysa, beni onurlandıran bu alkışı hak etmek için sizlere henüz bir şey vermedim ki, diye kendisine yaraşan bir alçakgönüllülükle söze başladı. Ve daha büyük bir alkış aldı. Kendisine İTÜ'de konferans teklif edince çok onurlanmış. Fakat, karikatürün bir tekniği olmadığına göre hiç değilse tarihinden sözetmeyi düşünmüş. Belgelikleri (arşivleri) araştırarak karikatür konusunda anekdotlar bulmuş. Bir tanesi çok zarifti: Eski bir Osmanlı Meclisi'nde karikatür konusu tartışılırken milletvekillerinden biri söz alarak: "Hükümetimizin karikatüre ihtiyacı yoktur!" demiş. Daha sonra ilk çıkan karikatür dergilerinden sözetti: Bunlardan bir tanesinin adı "Eşek"miş. Başlığında da masa başında yazı yazan bir eşek resmi varmış. Dergi çok tutmuş ama, dergiyi satanların -belki de kasten- sokakta "eşek, eşek" diye bağırmaları bazı gerçek eşekleri rahatsız etmiş olacak ki, kapatılmış.

Dergi tekrar çıkmış. Bu kez adı: "Kibar!" başlığında da yine aynı eşek, birazcık masanın altına kaymış durumda.

Kibar da kapatılmış.

Ve yeniden çıkmış. Bu kez adı: "Yuh!" Masada bu kez eşeğin yalnız başı görünüyor. "Yuh!" da kapatılınca onun yerine çıkan derginin adı: "Malûm!" Bu seferki başlıktaki masadan, eşeğin yalnız kulaklarının ucu görünüyormuş.

Cemal Nadir daha sonra soruları yanıtladı. Bunlardan ikisi ilginçti:

Soru: "Konu bulmakta zorluk çeker misiniz?"

Yanıt: "Hayır, konu beni bulmakta zorluk çeker."

Soru: "Kendi çizdiğiniz karikatüre güler misiniz?"

Yanıt: "Hayır gülmem".

Resim yapmakta da oldukça usta imiş. Bunu bir anısıyla şöyle anlattı: Kendisi Bursalıydı. Karikatüristlik yapmayı aklına koyarak İstanbul'a geliyor. Ayakkabıları adamakıllı eski. Hatta bir tanesinin deliğinden de ayak parmakları görünüyor. Cemal Nadir bu parmakları siyaha boyamış ve kimse bu deliğin farkına varmamış.

Daha sonra söz Amcabey'e geldi. Onu nasıl çizdiğini sordular.

O, hem anlattı hem karatahtaya çizdi:

–Önce, Amcabey konuya burnunu sokar. (Amcabey'in burnunu çizdi.)

-Sonra konuyu incelemesi gerekir. (Gözlüklerini çizdi.)

-Sonra her konuya gülümseyerek yaklaşır (Amcabey'in geniş tebessümünü ekledi.)

-Sonra düşünür. (Başını çizdi.)

-Sonra da "İşkembesinden atıyor" dedikleri o heybetli göbeği çizdi. (Göbeğini ve öbür ayrıntıları çizmeyi sürdürdü ve resmi, elinde şapkasıyla hepimizi selamlayan bir Amcabey olarak tamamladı; uzun uzun alkışlandı.)

Cemal Nadir, içinde yaşadığı topluma, olaylara nasıl daha sevecen bir açıdan bakılarak daha neşeli ve mutlu olunabilceğini öğretmeye çalışmış, fakat erken yitirdiğimiz talihsiz bir halk çocuğumuz, ama dev bir karikatür ustamızdı.

Bir ara "Arkadaş" adıyla çok güzel bir çocuk dergisi de çıkarmıştı. 17. sayıya kadar ulaşabilen bu güzel dergi ne yazık ki daha fazla yaşayamadı; belki de yaşatılmadı... O, yine de elinden geleni yapmıştı.

Her şeye karşın, şükürler olsun ki, onun ve onun gibilerin savaşı sürüyor. Ve bu bayrak yarışıysa eğer, hiç kuşkunuz olmasın, bu bayrağı taşıyan güçlü bilekler her gün daha da güçlenerek çoğalıyor ülkemizde ve dünyü durdukça çoğalmaya devam edecek.

Ölmeden önce son sözleri de şunlardı:

-Terliklerimi giysem, resimlerimin başına geçsem.

Doğduğu yer Bursa'da, bu halk çocuğunun anısına, adını taşıyan bir sokak, bir park var mı, bilmiyorum. Vefakâr Babıâli ise bir sokağına onun adını vererek ölümsüzleştirdi.

Nur içinde yat Cemal Nadir.

Cumhuriyet, 27 Şubat 1999

Karikatürcü çizgiyle düşünür

Türk ve dünya karikatürünün ustalarından Turhan Selçuk, 1940'larda karikatür dünyasıyla tanıştıktan sonra Türk karikatürünün yazıdan sıyrılıp çizgiye yöneldiği kabuk değiştirme sürecinde öncü bir rol üstlendi. Selçuk ileriki yıllarda grafik mizah olarak da adlandıracağı bu karikatür anlayışı üzerine görüşlerini gerek kendi yazdığı yazılarda gerek basın söyleşilerinde dile getiriyordu. Türk karikatür tarihçesinin araştırmacılığını üstlenen Turgut Çeviker, Turhan Selçuk'un yıllardır birikmiş olan bu yazılarını toplayıp düzenleyerek "Grafik Mizah" adı altında kitap haline getirdi.

Çeviker'in "bir karikatürcünün romanı" olarak da adlandırdığı kitap, Turhan Selçuk ve başka karikatür ustalarının karikatürleriyle de zenginleşiyor. İris Koleksiyonu'nun Mizah Kültürü dizisinden çıkan Grafik mizah'ın son 50 sayfasında da kapsamlı bir Turhan Selçuk Kaynakçası yer alıyor. Yarım yüzyılı aşkın süredir üreten karikatür ustası Selçuk ile karikatür üzerine söyleştik.

–Yarım yüzyılı aşkın sürelik serüvenini gözlemlediğiniz Türk karikatürünün bugün geldiği noktayı değerlendirir misiniz?

Türk karikatürünü "Cem Dönemi", "Cemal Nadir Dönemi" ve 1940'larda başlayıp 1950'lerde gelişen "Çizgiyle Mizah" ya da "Grafik Mizah" çağı olarak üç döneme ayırabiliriz. Karikatürümüzün bugüne geldiği noktada ise Grafik Mizah'ın yanı sıra Suavi Süalp'in başlattığı, Oğuz Aral'ın geliştirdiği ve yaygınlaştırdığı "Gırgır" ekolünden de söz etmek gerekir. "Yazısız"ın başı çektiği günlerde Oğuz Aral dostumun, "Turhan, şu Yazısız'ı çıkarıp ortalığı karıştırdın. Karikatürü halka indirmek, yaygınlaştırmak lazım..." diyerek serzenişte bulunduğunu unutamadım... Oğuz Aral, o günden sonra bu inancının paralelinde çalıştı ve çıkardığı "Gırgır" dergisiyle de yapmak istediğini gerçekleştirdi. Gırgır 400 binlere ulaşan tirajıyla Türk karikatürü alanında etkinlik kazandı. Son yıllarda "1950 Kuşağı" diye anılan mizah çizerlerinin çoğunda sapmalar görüldü; Gırgır mizahını başlatan usta çizer Oğuz Aral ve onun dergisinde yetişen bazı karikatürcüler ise günlük gazetelerde çalışmaya başladılar...

–Nasıl değerlendiriyorsunuz günümüz mizah dergilerini?

Oğuz Aral, Gırgır'ı kapadıktan sonra, moda haline gelmişGırgır dergisinin izinde birçok dergi çıktı piyasaya, ama hiçbirisi Gırgır'ın tirajına ulaşamadı. Ben, bu dergilere Oğuz Aral'ın çocukları, torunları gözüyle bakıyorum. Karikatürün türleri vardır, "Gırgır Mizah"ı da bu türlerden birisine katmak olasıdır. Oğuz Aral'a özgü çizgi, biçim ve anlayış, dergilerde egemenliğini sürdürmektedir. En azından politik alanda muhalefet görevlerini etkin bir biçimde sürdüren bu dergilere başarılar ve uzun ömürler diliyorum.

–Sizce iyi bir karikatür hangi öğelerden oluşur?

İster siyasi, ister sosyal, ister güldürü, ister karamizah olsun, karikatürcünün çizgileri, grafik sanatının gerektirdiği çizgiden yoksunsa ona bir sanat yapıtı gözüyle bakamayız. Grafik çizgi, güçlü bir espriyle desteklendiğinde, karikatür iyi bir karikatür olur.

–Bir karikatürde gülme-güldürme eylemlerinin payı nedir? Karikatürün asıl amacı nedir sizce?

Aydınlanmanın bir ürünü olan karikatür, İtalya'da Rönesans'la birlikte doğdu. O çağdaki adı, hücum etmek anlamına gelen 'Caricare' idi. Zamanla gelişerek gürümüze dek ulaştı. "Hücum etmek", yerini "eleştiri"ye bıraktı. Onun için, bu sanatta dalkavukluğun yeri yoktur. Amacı ya sanatsal boyutlara ulaşmak ya da mizahi eleştiri yoluyla toplumları iyiye, doğruya yönlendirmektir. Gülme, güldürme tek amaç olmayıp katkısal bir unsurdur.

–Bir karikatürü sanat yapıtı kılan ölçütler nelerdir?

Karikatürcü çizgiyle düşünen, söylemek istediğini çizgiyle ileten kişidir. Bu grafik çizgi mizahla yüklüdür ya da bu çizginin eğiliminde mizah vardır... Evrensel çelişkinin diyalektiğindeki insan çelişkisi, grafik mizahın hammaddesidir. Mizah çizeri bu hammaddeyi, mizah mayasını katarak yoğurur, bir biçime sokar ve izleyicilere öylece sunar. Bu anda sanatçının kendine özgü dünya görüşünün, kendine özgü grafiğinin, kendine özgü esprisinin büyük payı vardır. Karikatürü sanatsal boyutlara taşıyan, bu güzellikler ve ölçütlerdir.

–Siyasi karikatürün ömrünün az olduğu görüşü hakimdir genelde. Bu tarz karikatürlerin de sanat olarak uzun süre yaşayabilmesi

neye bağlıdır?

Mizah çizeri, salt çizgileriyle bile sanatsal boyutlara ulaşmışsa, yarınki nesillere kalabilecek yapıtlar oluşturulabilir. Örneğin, çağının karikatürcüsü sayılan Damuier, günümüzün en büyük ressamları arasında sayılmaktadır. Siyasal karikatürcülerde bile, amaç insanı, insanları eleştirmek olduğunda, yarınlara kalabilecek yapıtlar çizilebilir. Tarih, bilimsel yasalar içinde oluşur. Yaşadığımız dönemin siyasası içinde değişen olayların değişmez özünü yakalayabilen mizah çizeri, yarınlara kalacak yapıtlar yaratabilir.

–Abdülcanbaz karikatürdeki başarısını tiyatroya taşıyan bir tip. Bu başarıyı neye bağlıyorsunuz?

Abdülcanbaz'ın 42 yıldan beri ilgiyle izlenmesi, birçok hikayesinin geleneksel kökenlerimizden renk almasından (Karagöz-Hacivat, ortaoyunu gibi) ileri gelmektedir. Bir çizgi, bir üslup araştırmasının yanısıra onun diğer çizgi romanlara benzememesi için kendine özgü anlatım, kendine özgü çizgi dünyası edinmesine çalıştım. Bu özgün anlatımın karakterinde ya da kökeninde bir tiyatro senaryosu özelliklerini de taşıyor olması tiyatroya da taşınmasına neden olmuştur diye düşünüyorum...

–Yazılarınızda sık sık yanıtlamak zorunda kaldığınız suçlamalar Türk karikatüründe üstlendiğiniz öncü rolden mi kaynaklanıyor?

–Yenilikler kolay kolay benimsenmez. / Uzun bir zaman boyutu içindeki alışkanlıkları, değer yargılarını kırmak, yok etmek kolay değildir. Başlangıçtaki suçlamaların nedeni budur. Doğal olarak tutucu kesimler güzel de, doğru da olsa her yeniye karşı çıkacaklardır. Salt karikatür alanında değil, siyasal, toplumsal inanç alanlarında da bu böyledir. Uygarlığı, ilerlemeyi, insanlaşmayı amaç edinmiş her bireyin görevi, geriye, tutuculuğa, batıla karşı çıkmak; uygarlığın, yeninin, aydınlanmanın yolunu açmaktır.

Gül Erçetin
Cumhuriyet

4. Nehar Tüblek Karikatür Yarışması sonuçlandı

Dört yıl önce yitirdiğimiz karikatür sanatçısı Nehar Tüblek anısına Karikatürcüler Deneği ile Beşiktaş Belediyesi'nin ortaklaşa düzenlediği "Cömertlik" konulu karikatür yarışması sonuçlandı.

Yarışmada birincilik ödülü Mahmut Akgün'ün karikatürüne verildi. İkincilik ödülü Ali Şur, üçüncülük ödülü Yavuz Özhan Önür'ün olurken; Altan Özeskici ile Sema Ündeğer mansiyonla ödüllendirildiler.

MAHMUT AKGÜN / BİRİNCİLİK ÖDÜLÜ

Yarışmanın özel ödülleri ise şöyle dağıtıldı: Beşiktaş Belediyesi Özel Ödülü: Semiramis Aydınlık, Karikatürcüler Derneği Özel Ödülü: Mustafa Bilgin, Beşiktaş Jimnastik Kulübü Özel Ödülü: Ali Bulca, Gazeteciler Cemiyeti Özel Ödülü: Erkin Ergin, Dünya Yayıncılık Özel Ödülü: İhsan Kocagöz, Nehar Tüblek Ailesi Özel Ödülü: Vehbi Altunçul.

Yarışmanın ödül töreni 6 Mart Cumartesi günü saat 18.00'de Beşiktaş Belediyesi Akatlar Kültür Merkezi'nde yapılacak.

Yarışmanın sergisi 9-31 Mart tarihleri arasında Karikatür ve Mizah Müzesi'nde açılacak.

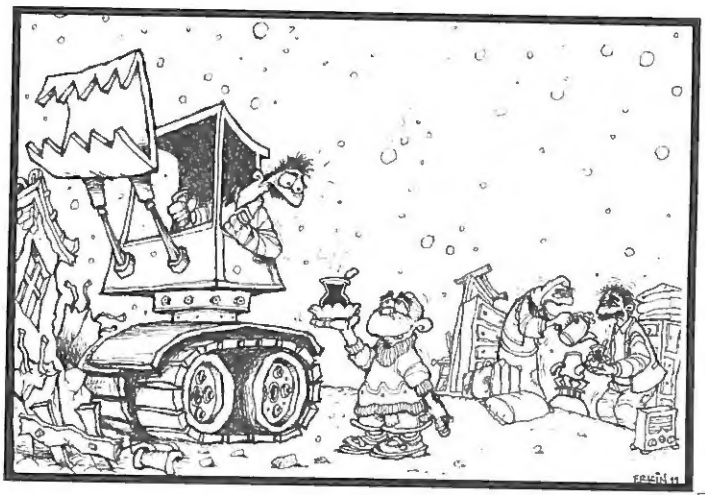

ERKİN ERGİN
GAZETECİLER CEMİYETİ ÖZEL ÖDÜLÜ

18. Nasreddin Hoca Yarışması ödüllü karikatürler sergisi

Karikatürcüler Derneği'nin geçen yıl 18.sini düzenlediği Uluslararası Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması'nın sergisi 27 Şubat - 8 Mart 1999 tarihleri arasında Karikatürcüler Derneği sanat galerisinde açıldı.

Sergide Arnavutluk, Belçika, Bulgaristan, Çin, İran, İtalya, Küba, Romanya, Rusya, Slovakya, Türkiye, Ukrayna ve Yugoslavya'dan karikatür sanatçılarının yarışmada ödül kazanan 30 karikatürünün orjinali yer aldı.

Karikatürcüler Derneği'nin bu yıl 19.sunu düzenleyeceği Uluslararası Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması dünya çapında düzenlenen en köklü ve önemli karikatür yarışmalarından biri olarak kabul ediliyor.

CHEN XİU
FEN
-ÇİN
DİSK ÖZEL ÖDÜLÜ

ARİSTİDES E. HERNANDEZ GUERRO -KÜBA
CUMHURİYET ÖZEL ÖDÜLÜ

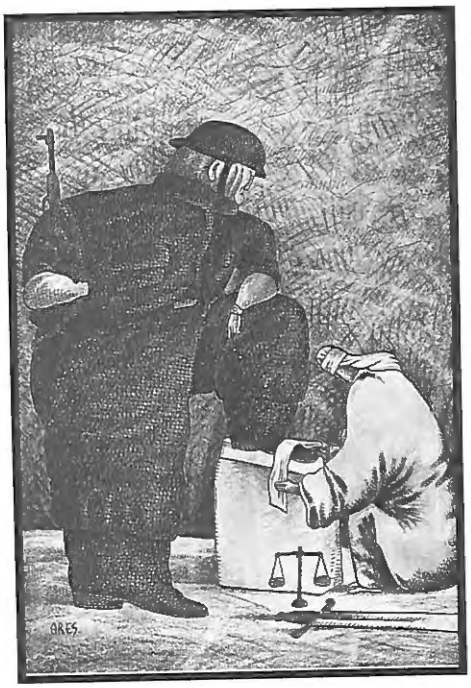

BEHİÇ YALÇIN AYRANCIOĞLU/İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

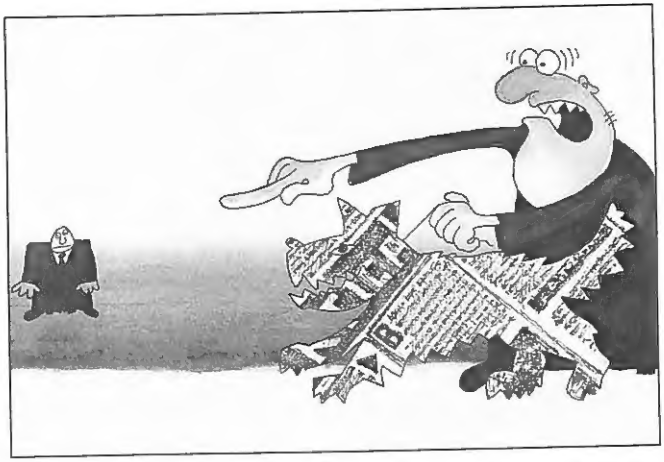

ELENA TSURANOVA - UKRAYNA/ MÜLKİYELİLER BİRLİĞİÖZEL ÖDÜLÜ

Basel Karikatür Müzesi'nde üç boyutlu karikatür sergisi

"Haydi üç boyutlu olalım!" Basel Karikatür Müzesi'nde düzenlenen serginin başlığı. Dört İsviçreli karikatürcü, Hanspeter Kamm, Urs Maltry, Werner Nydegger ve H.D. Steger'in yapıtlarından oluşan sergi 1998 Kasım'ında açıldı, 1999 Nisan'ına kadar sürecek.

Sergiyi hazırlayan sanatçılar özgün yapıtlar üretiyorlar, ancak çalışmaları köklerini İlkçağ ve Ortaçağ sanatından alıyor. Bilinen en eski üç boyutlu karikatürlerden biri, 3. Yüzyıldan, Roma İmparatoru Caracalla'yı kek dağıtan bir cüce olarak betimleyen sanat eseridir. Honore Damuer kendi çalışmaları için karikatür heykel tasarıları düşündü. Picasso'nun esprili üç boyutlu çalışmaları modern heykel sanatı kadar karikatür sanatına da katkıda bulundu.

Şimdiye kadar çizgileriyle bilinen sanatçılar bu sergide birçok değişik malzemeyle çalışıyorlar. Steger ve Maltry insanların attıkları nesneleri kullanıyorlar. Steger'in çalışmalarının çoğunluğunu oluşturan yapıtlar eskimiş, yıpranmış günlük eşyalardan yapılmıştır. Steger'in figürleri doğrudan modern gündelik yaşantının çöplerinden ortaya çıkmazlar, çünkü parçalar bir olgunlaşma sürecinden geçmek zorundadırlar."Atıklar"dan çıkan bu karikatürler uzun bir zamandan beri yaşıyor görünürler. Şapkalı yaşlı adam, gururlu savaş gazisi, bıyıklı nobel ödülü sahibi vb.

Maltry genellikle kırda bulduğu doğal malzemeyi kullanıyor: Eğri dallar, deniz kabukları, çam kozalakları, kürk parçaları, hayvan kafaları; bunların yanısıra ayakkabılar, fırçalar, lambalar, teneke kutular vs... Maltry, uzun adımları ve kayıtsız duruşuyla bir dalın eğiminden tümüyle doğal bir biçimde ortaya çıkan "Bill Crookley the Cowboy"da olduğu gibi, figürü sürdürerek, ağacın doğasında olan hareketi izler. Nydegger'in yapıtları ise tersine, çizimlerin geliştirilmiş, üç boyutlu hale getirilmiş halleridir. Bu durum onları daha etkileyici kılar. Saldırgan, put kırıcı, şehvetli ve kötücül, bunlar eleştirmenlerin Nydegger'in çizimleri için uygun gördükleri nitelemeler Nydegger toplumda neyi görüyorsa onu çizer; alaycı, saygısız biçemiyle izleyiciye kendini sorgulayacağı bir ayna tutar. Üç boyutlu çalışmalarındaki figürler iki temel guruba ayrılır: Hayvanrlar ve insanlar. Hayvan figürler insan davranışlarını sergiler. Kamm da çizgilerinden yola çıkar, ancak onları üç boyuta tellerle aktarır. Onun çalışma yöntemi mekanik üretimin antitezidir. Onun detaylara olan ilgisi, pekçok yekpare görünümlü heykelin, telden, hava kadar hafif yaratımların haftalar alan özenli ve titiz işçiliğinin mükemmeliyetçiliğini gerektirir. Bu dört sanatçının üç boyutlu yapıtlarındaki karakterler bir tiyatro sahnesindeymişçesine izleyicilerin önünde uzanıyorlar. *(Özet çeviri: İsmail Baran)*

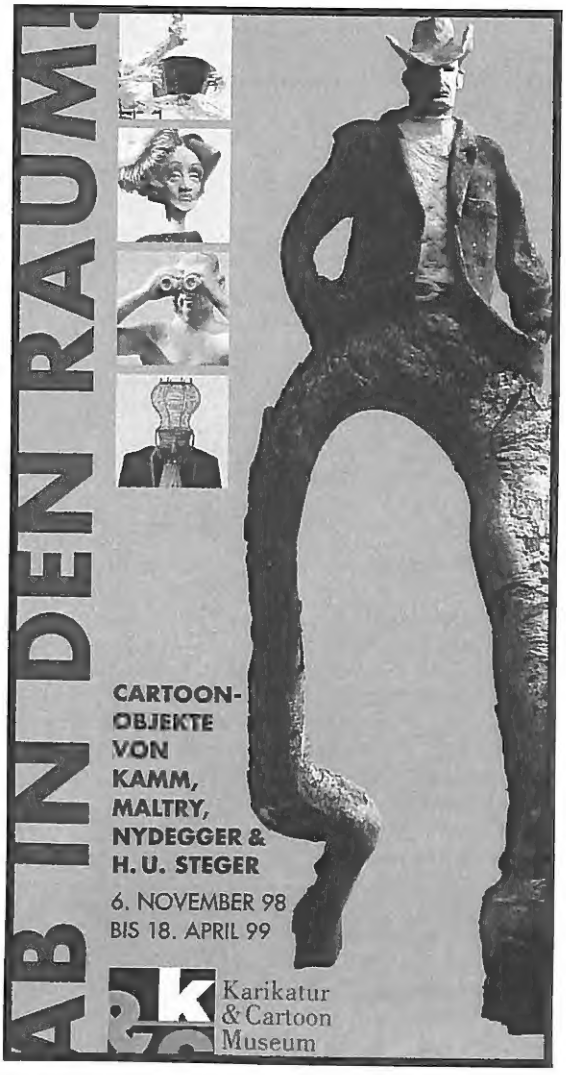

Karikatürde teknolojik devrim yaşandı - 1

Canol Kocagöz

Karikatür dünyasında 1998 yılı diğer sanat dallarında olduğu gibi rutin bir şekilde geçti dense de, biçim olarak göreceli bir nitelik değişikliği yaşandı. Geçen yıl, geleceğin çağdaş çizgi biçiminin ilk kıvılcımlarını verdiğini söyleyebiliriz. Bilgisayar teknolojisinin hayatımıza gerekli gereksiz müdahalesinden karikatür sanatının da nasibini almayacağını söylemek imkansızdı. Ve öyle de oldu.

Karikatürde biçimi etkileyen faktörlerden biri de 1998 yılında bilgisayar teknonolojisi ve grafik programı yazılımları oldu. Birçok karikatürcü bilgisayar teknolojisine ulaştıkça, yeni grafik programları kullandıkça ve bu konuda bilgileri olgunlaştıkça, karikatürde de yeni tatlar içeren biçimler ortaya çıktı. Bu, 1998 yılında karikatür sanatı için olumlu bir gelişmeydi. Görünen o ki; 1999 yılında teknolojinin günlük hayatımıza girmesi, karikatürcülerin de bu teknolojileri çizgilerine aktarmaları ile gelişme daha da hızlanacaktır. Birçok çizer, üretimini kalem kağıt ile gerçekleştirdikten sonra, bilgisayara yüklediği karikatürünü, bilgisayarında özene bezen tramlarla süsleyip, leke ve renklerle güçlendirdikten sonra faks-modem-internet ağı ile çalıştığı gazete veya derginin teknik servisine aktarıp kazandığı zaman içinde ertesi gün çıkacak ürününe ulaşmayı düşünür hale gelmiştir. Hatırı sayılır sayıda karikatürcü gazetelerdeki ofislerine uğramaz olmuşlardır. 1998 yılında bilimsel gelişmelerin hızlanması mizah dergilerine de yansıdı ve bilgisayar teknolojisinden yararlanma, internet ağından faydalanarak haberleşme ve görsel iletişimi kullanma oranı yükseldi.1999 yılında bu yeni haberleşme ağının kullanımının giderek artacağı sezilmekte. İnternet sayfaları ile haberleşme ağı arttıkça internetteki gazete ve dergilerde hareketli ve sesli karikatürleri de önümüzdeki günlerde görme imkanımız olacaktır. Bu da karikatürün giderek başka biçimlerde kullanılacağının habercisidir. Dünyada ve Türkiye'de birçok çizerin karikatürlerini animatörler yardımıyla canlandırarak televizyon kanallarına aktardıkları başarılı çalışmaları gördük yıl boyunca. Bu da karikatürün gelişen teknolojiye ayak uydurarak, başka bir sanat dalını, sinemayı basamak yaparak, kendisine yeni alanlar açması demektir. Şu anda çok pahalı ve ortak çalışma isteyen bu alan ileride birçok yeni karikatürcü ve animatörün ilgi odağı oluşturacağı izlenimi vermektedir. Dünyada daha önceki yıllarda başlayan bu teknik çalışmaların, 1998 yılında ülkemizde de yoğunlaşmasının nedenleri daha çok talebe bağlı olmuştur. Türkiye'nin dünyadaki teknoloji ve bilgi akışı içinde yeralması, bilginin olgunlaşması, çizgi film okulları ve kurslarının yaygınlaşması, televizyon kanallarının ekonomik çizgi bantlar istemeleri, reklam sektörünün karikatüre de yer verme arzusu gibi nedenler karikatürün televizyon kanallarında daha çok yer alması, daha yoğun kullanılması sonucunu doğurdu. Bu da karikatürün gelişen teknolojiye ayak uydurarak, hatta onu kullanarak 1998 yılında kendine yeni alanlar bulması, yeni biçimlere ulaşmaya çalışması ve çizginin alanlarını genişletmesi demekti. Son iki yılda hızla ortaya çıkan bu oluşumlara çizgi biçimi adına, karikatür tarihinde çok önemli gelişmeler diyebiliriz. Bilgisayarın karikatürde kullanımı, yalnız ürünün yaratılması döneminde biçimsel katkılarda bulunmakla kalmadı, ürünün uluslararası bir ağ olan internet ağı ile dünyanın en ücra köşelerine kadar ulaşmasını da sağladı. İçe kapalı bir fasit dairede yeni kıtalar keşfetmeye çalışan karikatürcüleri bir nebze dışa açık, uluslararası sanat arenasına seslenen bir konuma getirdi. Eskiden Karikatürcüler Derneği, birkaç dergi ve gazete dışında internetle muhabbeti olan karikatürcü yokken, bugün birçok çizerin internette sayfası var ve dünya ile haberleşip kendisini ve sanatını tanıtabilmektedir.

Geçen yıl yayımlanan ilginç karikatür albümlerinden biri de Kemal Urgenç'in savaş ve barışı irdeleyen "Beyaz Yumurta" kitabıydı.

Teknolojik gelişmeler gazete, dergi derken karikatür sergilerine de yansıdı. Birçok çizer sergisinde orijinal eserlerin yanında bilgisayar çıkışlı karikatürlerini de sergiledi. Bilgisyar çıkışların sergilenmesi imkanı ile bir serginin başka başka mekanlarda aynı zamanda açılması sağlanmış oldu. Böylece hem karikatür sergilerinin geniş bir izleyici kitlesince izlenebilmesi hem de halkın duyarlı olduğu bir konuda hazırlanan periyodik zamanlı sergilerin, istenilen zaman ve mekande yenilenmesi olanağı doğdu. Bu da karikatüre ve karikatürcüye müthiş bir güç ve onur verdi. Ayrıca bu sergileme tekniği orijinal eserlerin yıpranması ve kaybolması ihtimalini de asgariye indirmiş oldu. (Sürecek)

Gösteri Ocak-Şubat 1999

Dünya karikatüründe ne var ne yok!..

Hüseyin Çakmak

"PREMİO SATİRA POLİTİCA" 1998 YILLIĞII

İtalya'nın "Lucca" şehrinde 1973 yılında oluşturulan ve dünyanın en saygın ödül kurumlarından biri olan, "Premio Satira Politica" mizah ödülleri kurumu, 1998 yıllığını yayımladı.. "Premio Satira Politica" ödül kurumu tarafından oluşturulan jüri, her yıl, İtalya'da ve dünyanın çeşitli ülkelerindeki başarılı mizah sanatçılarını (özellikle karikatür), titiz bir araştırma ve değerlendirme sonucunda yılın mizahçısı olarak belirleyip ödüllendiriyor... Yılın mizahçısı olarak seçilen kişilerin eserleri, İtalya'nın "Lucca" şehrinde sergilendikten sonra, özel bir yıllıkta yayımlanıyor... "Premio Satira Politica" mizah ödülleri jürisi tarafından, 1998 yılının karikatürcüsü seçilen kişiler şunlardır: Guilano (İtalya), Contemori (İtalya), Jeff Mcnelly (ABD), Gianni Buratto (İtalya)... 220 sayfalık "Premio Satira Politica" yıllığında, dünyanın en önemli konularında iz bırakmış karikatürler de yayımlanmaktadır... Yıllığın özel bölümlerinde ise, önemli İtalyan karikatür ustaları ve eserleri tanıtılmaktadır... Bilindiği gibi, geçmiş yıllarda, iki Türk karikatürcüsü (Nehar Tüblek ve Piyale Madra) "Premio Satira Politica" ödül kurumu tarafından yılın çizeri seçilmişlerdi...

KAYHAN'DA TÜRK KARİKATÜRÜ-3

Karikatür Festivali nedeniyle Nezih Danyal ile yapılan iki sayfalık bir söyleşiye ve Danyal'ın karikatürlerine yer verildi... Mart 1993: Hasan Seçkin'in bir karikatürü bir sayfa yayınlandı... Derginin aynı sayısında Semiramis Aydınlık, Tan Oral ve Semih Balcıoğlu'nun birer karikatürüne yer verildi... Ekim 1995: Ali Bulca'nın bir karikatürü yayımlandı... Eylül 1994: Ali Herkül Çelikkol'un bir karikatürü yayımlandı... Temmuz 1994: Semih Balcıoğlu'nun bir karikatürü yayımlandı... Haziran 1994: Hüseyin Çakmak'ı tanıtıcı bir yazıya ve Çakmak'ın bir karikatürüne yer verildi... Mayıs 1994: Gülgün Ekin isimli bir çizerin bir karikatürü yayımlandı... Nisan 1994: İbrahim Tapa'nın bir karikatürü yayımlandı... Mart 1994: Eray Özbek'in bir karikatürü yayımlandı... Şubat 1994: Uluslararası "Hürriyet Vakfı" Karikatür Yarışması'nı tanıtıcı bir sayfa yayımlandı... Aralık-Ocak 1994-1995: Serdar Sayar isimli çizerin bir karikatürü yayımlandı...Haziran-Temmuz 1995: Uluslararası "Tahran" Karikatür Bienalinde seçici kurul üyesi olan Kamil Yavuz ile yapılan uzun bir söyleşi yayımlandı. Derginin aynı sayısında, Erdoğan Başol'un bir karikatürü yayımlandı... Mart-Nisan 1995: TSE 6. Ulusal Karikatür Yarışması hakkında bir yazı yayımlandı. Aynı sayıda, Ferruh Doğan'la söyleşiye iki sayfa ayrıldı. Atila Özer'in bir, Hicabi Demirci'nin ise iki karikatürüne yer verildi... (BİTTİ)

İL GOO KANG KARİKATÜR ALBÜMÜ

Güney Kore'nin uluslararası üne sahip karikatür sanatçısı İl Goo Kang, "Cartoonist" isimli kişisel karikatür albümünü gönderdi adresimize... 200 sayfalık karikatür albümünde, İl Go Kang'ın 400'ü aşkın evrensel nitelikli karikatürü yer almakta... İl Goo Kang, albümde, kendine özgü çizgileriyle dünyanın ortak sorunlarını yansıtmakta...

WİTTY WORLD "TRANSITION.COM" ADINI ALDI

ABD'nde yayımlanan "Witty World" Uluslararası Karikatür Dergisi, Aralık 1998 tarihinden itibaren "Witty World"-transition.com" adını alarak, yayınlarını ağırlıklı olarak internete yöneltti... "Witty World" dergisi, astronomik baskı masrafları nedeniyle yıllardır ekonomik sorunlar yaşamakta ve zaman zaman kapanma tehlikesi geçirmekteydi... Dergi yöneticileri, internetteki yayın maliyetlerinin, basılı yayınlara oranla daha ucuz olması nedeniyle bu kararı aldıklarını, 1 Mart 1999 tarihinden itibaren, yayınlarının tamamını internet aracılığıyla karikatürseverlere ileteteceklerini belirttiler... "Witty World-transition.com" isimli yayının ise, Witty World"un internette yer alan yayınlarının bir tanıtım bülteni olacağı belirtildi...

TSE KARİKATÜR YARIŞMASI SONUÇLANDI

Geçmiş yıllarda ulusal alanda düzenlenen, 1997 yılında ise uluslararası düzeye dönüştürülen, TSE 2. Uluslararası Karikatür Yarışması sonuçlandı... Standart örgütü bulunan ülkelerin çizerlerine açık olan TSE Uluslararası Karikatür Yarışması'nın ikincisinde dereceye giren çizerler şunlardır: Burak Engin, Mümin Durmaz, Ahmet Yazıcı (Türkiye), Roman Karakusaşvili (Gürcistan), Kurucev Vasiliy (Balkarya), Usmanova Aziza (Özbekistan), Admir Mujkic (Bosna-Hersek), Andrian Dragomirescu (Romanya), Akmıradov Makdimguli (Türkmenistan), Elizade G. Kurbanoğlu (Azerbaycan), Lyatorovskaya T.S. (Tataristan), Mukambaev Nurlan (Kırgızistan), Cemal Tunceri, Musa Kayra, Hüseyin Çakmak (Kıbrıs)... Yarışmada dereceye giren eserler TSE tarafından hazırlanan albümde yayımlanmıştır...

ADİOS, BEZAME MUCHOS, GRAÇİOS!

Değerli karikatürcü dostlar; yaklaşık beş aydır, dünya karikatüründe ne olup olmadığı hakkında sizlere haberler aktarmaya çalıştım... Dünyadaki tüm karikatür etkinliklerini ve olaylarını izlemek mümkün değil... Buna rağmen, (*Devamı 11. Sayfada*)

BİLL WOODMAN DERNEĞİMİZİ ZİYARET ETTİ

ABD'li karikatürcü Bill Woodman gezmek üzere geldiği İstanbul'da derneğimizi ziyaret etti. Ülkemizde düzenlenen uluslararası karikatür yarışmalarına katıldığını belirten çizerle iletişim kurmak isteyenler için sanatçının adresi şöyle: Bill Woodman 85 Livingston St. Apt. 15 G Brooklyn N.Y. 11201 U.S.A.

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI BİRLİĞİ TOPLANTISI

Sivil Toplum Kuruluşları Birliği (STKB)'nin 27 Şubat 1999 günü düzenlediği STKB Platformu Başkanlar Kurulu toplantısına Karikatürcüler Derneği Başkanı Bedri Koraman ve Yönetim Kurulu Üyesi D. Neşe Binark katıldılar. Başkanlar Kurulu toplantısı Prof. Dr. Türkan Saylan'ın sunuş konuşmasıyla başladı. Daha sonra söz alan Haşmet Atahan dernekleşme çalışmaları hakkında bilgi verdi. Bunu takiben genel görüşme açıldı. Yeni yönetim kurulu için seçim yapıldı ve dileklerin dile getirilmesinden sonra toplantı sona erdi.

CERRAH'A MAROSTİCA'DAN ÖDÜL

İtalya'da düzenlenen Marostica Karikatür Yarışması'nda Türkiye'den Hikmet Cerrah Marostica ödülünü kazandı. Büyük ödülü İtalya'dan Luca Riva'nın kazandığı yarışmada Marostica ödülü eşit olarak şu sanatçılara verildi: Stefan Adamik (Polonya), A. Boringen (İsrail), Hikmet Cerrah (Türkiye), Simone Frosini (İtalya), Ali Reza Karimi Moghaddam (İran), Mohammad Nabi Pari (İran), Origone (İtalya), Toni Vedu (İtalya). Sandro Corlesso özel ödülü Assunta Toti Buratti'ye (İtalya) verilirken; bant karikatür dalında Scacchiera bant karikatür büyük ödülü Tiziano Gianesini (İtalya), öteki ödüller ise Aleksander Blatnik (Yugoslavya), Ernesto Cattoni (İtalya), Alessandro Gatto (İtalya), Andrea Martin (İtalya)'in yapıtlarına verildi.

"Şehir ve Sorunları"

Trabzon Belediyesi 2. Ulusal karikatür Yarışması albümü 1998 "Şehir ve Sorunları" çıktı. Yarışmada birincilik ödülünü Oğuz Demir'in karikatürü (üstte) almıştı.

LEMAN'DAN KARİKATÜR KİTAPLARI

Leman Yayınlarınca Erdil Yaşaroğlu'nun Marlon kitabı yayımlandı. Büyük boy basılan kitapta Yaşaroğlu'nun Marlon tipinin maceraları yer alıyor. Geçen yıl Güneri İçoğlu'nun Gönül Adamı albümünü yayımlayan Leman Yayınları'nın karikatür kitapları geniş ilgi görüyor. Kitapları birçok baskı yapan yayınevi, Leman dergisi çizerlerinin eserlerini düzenli olarak yayımlamayı sürdürüyor. Leman Yayınları'nın şimdiye kadar yayımlanan kitaplarından bazıları şunlar: Komikaze/ Erdil Yaşaroğlu (4. Baskı), Oyuncak Kitap Komikaze 3 / Erdil Yaşaroğlu (5. Baskı), Komik Kitap Komikaze 4 / Erdil Yaşaroğlu (2. Baskı), Dedeler / Suat Özkan (2. Baskı), Firavunun Laneti / Güneri İçoğlu, Akacak Mecra Bulamadım / Güneri İçoğlu, Kıllanan Adam / Ahmet Yılmaz (2. Baskı), Cümbür Cemaat / Ahmet Yılmaz (3. Baskı), Öğreten Adam ve Oğlu / Kaan Ertem (2. Baskı), Gez Göz Mahmut'çuk / Mahmut Tibet (2. Baskı), Dengeli Beslenme / Kaan Ertem (2. Baskı), Feyhan Sofrası / Feyhan Güver (2. Baskı).

Dünya karikatüründe ne var ne yok!..

(*Baştarafı 9. Sayfada*) elime ulaşan birçok yayın ve haberleri derleyerek, en önemlilerini sizlerle paylaşmaya çalıştım... Yoğun işlerime rağmen, büyük zaman harcayarak aktardığım bu haberler, sadece günübirlik değer taşımaktadır... Halbuki, yazılan ve çizilen bazı şeylerin, yıllar sonra yayınlandığı zaman aynı değeri taşıması ne kadar güzel... İşte bu nedenle, günübirlik geçerliliği ve değeri olan haberlerden ziyade, kalıcı yazılar yazıp, dünya karikatür sanatındaki olayları, etkinlikleri, karikatür sanatçılarını, anı ve anektodları aktarıp, yorumlamayı ve sizlerle paylaşmayı uygun gördüm... Bu amaçla, önümüzdeki ayın "Karikatürk"ünde bu türde yazılar yazmak istiyorum.. Bilmem anlatabildim mi?.. (Türkçe ne zor bir dilmiş yahu!) Keşge Gıbrıs Türgçesini annasanız, da size gendi diliminan gonuşub yazabilsem! (Türkçe çevirisi: Kıbrıs Türkçesini anlayabilseydiniz, size kendi dilimle konuşup yazabilmeyi isterdim.) "Çizgi üstüne" başlıklı yazılarımda buluşabilmek dileğiyle... Adios, bezame muchos, graçios...

VASİLEVSKİ GÖREVDEN ALINDI.

Makedonya Karikatürcüler Birliği Başkanı Ane Vasilevski yeni kurulan hükümet tarafından görevinden alındı. Sanatçının görevden alınması karikatür dünyasında üzüntüye yolaçtı.

Summary

Tekin Aral in intensive care

Gartoonist Tekin Aral is in intensive care at the American Hospital , İstanbul where he was admitted a month ago for an operation and is now having problems with his lungs and kidneys. Neşe Binark, visiting the artist on behalf of the Board of Executives of the Cartoonists' Association, expressed their hopes that he recover soon to the artist's daughter.

Page 1

Cartoonist thinks in lines

Turhan Selçuk has been the pioneering artist during the transition period of the Turkish cartooning from the classical form to pure drawing without any written comments in the 1940's and 1950's. He expressed that new bearing later called "graphic humour" either in his essays or the press interviews he gave occassionally then. The Turkish cartoon historian Turgut Çeviker collected those essays and other writings by Turhan Selçuk and edited them in a book titled "Graphic Humour". The book described by Çeviker as "a novel about a cartoonist" includes a detailed bibliography on Turhan Selçuk of about 50 pages.

Page 4

18th Nasreddin Hodja exhibition

The prize-winning cartoons in the 18th Nasreddin Hodja Cartoon Contest are on display at Cartoonists' Association gallery in İstanbul. The 30 orginal works by the artists from Albania, Belgium, Bulgaria, China, Cuba, Iran, Italy, Romania, Russia, Slovakia, Turkey, Ukraine and Yugoslavia are on exhibit between February 27 and March 8, 1999. The International Nasreddin Hodja Cartoon Contest organized by the Cartoonists' Association in Turkey which the 19th will be held this year is accepted to be one of the most important and rooted cartoon competitions in the world.

Page 6

Three-Dimensional cartoons in Basel

"Let's be three-dimensional!" is the title of an exhibition organized in Basel Cartoon Museum by 4 Swiss cartoonists from November 1998 till April 1999. One of the oldest three-dimensional cartoons in history is the one depicting the Roman Emperor Caracallas as a dwarf delivering people cakes. The tradition having its roots in early and middle ages, the four artists, namely Kamm, Maltry, Nydegger and Steger, create their original works from trash, natural materials, wires, etc.

Page 7

Techno-revolution in cartooning

Cartoonist Canol Kocagöz hails the new technology, that is the computers and the internet media as a techno-revolution in cartooning which became more apparent in 1998. Some artists did not need to visit their offices and many had exhibitions at various places at the same time by the help of the computerized cartoon production and photocopying techniques. This, he cheers as a great leap to get rid of the vicisous circle of the solitary artist into becoming a fast producer and an international one as well.

Page 8

Dismissal of Ane Vasilevski

Ane Vasilevski, the President of the Macedonian Cartoonists Union is dismissed by the new government. The dismissal of the artist has caused grief in the cartooning world.

Page 11

Prize from Italy

Hikmet Cerrah has been one of the eight artists who were equally awarded the Marostica Prize in Italy.

Page 11

Çeviri / Translation by
Kemal Özyurt

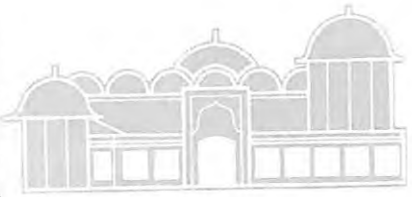

KARİKATÜR ve MİZAH MÜZESİ etkinlikleri

Mart 1999

YENİ SERGİ

9-31 Mart 1999
4. Nehar Tüblek Karikatür Yarışması
Karikatür Sergisi
Açılış: 9 Mart Salı Saat 17.00

SÜREKLİ SERGİ

Türk Karikatürü
1860-1960

KOLEKSİYON

Mizah Kitaplığı Arşivi

ÖZGÜN BASKI ATÖLYESİ

Uzman gözetiminde yapılan çalışmalara herkes katılabilir. Cuma ve Pazar günleri dışında hergün 14.00-18.00 arası.

Atatürk Bulvarı, Kovacılar Sokak No: 12
Fatih İstanbul Tel: (0212) 521 12 64